

Sygn. akt I C 227/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSR del. Michał Jank

Protokolant : st. sekr. sąd. Danuta Szpanowska - Bartkowska

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2017 r. w Gdańsku, na rozprawie

sprawy z powództwa A. B.

przeciwko B. G.

o ustalenie

oddala powództwo.

UZASADNIENIE

Powód A. B. wniósł o ustalenie, że umowa o dożywocie z 13 października 2014

zawarta między pozwaną B. G. a E. K. r. jest nieważna.

W uzasadnieniu wskazał, iż E. K. przeniosła na rzecz pozwanej własność lokalu, mimo iż nie była do tego uprawniona samodzielnie, gdyż spadkobiercą po E. K. i S. K. jest powód.

Pozwana w toku postępowania wniosła o oddalenie powództwa, wskazując, że mieszkanie zostało na nią przepisane na mocy umowy dożywocie, w testamencie zaś E. K. wydziedziczyła rodzinę, a do spadku powołała pozwaną.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Testamentami z 9 grudnia 2008 r. S. K. oraz E. K. powołali do całości spadku swojego wnuka – powoda A. B..

/dowód: testamenty – k. 5-6/

Postanowieniem z 17 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Gdyni stwierdził, że spadek po S. K. nabyła w całości E. K..

/dowód: postanowienie z 17.09.2013 r. – k .19 akt VII Ns 1645/13/

W dniu 13 października 2014 r. zawarta została między E. K. a B. G. umowa dożywocia, której przedmiotem było przeniesienie na rzecz pozwanej prawa własności lokalu nr (...) położonego w G. przy ul. (...) w zamian za zapewnienie dożywotniego utrzymania E. K..

/umowa z 13.10.2014 r. – k. 63-64.

Postanowieniem z 6 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy w Gdyni stwierdził, że spadek po S. K. oraz E. K. nabył w całości powód. Orzeczenie jest prawomocne.

/dowód: postanowienie z 6.07.2016 r. – k .22 akt VII Ns 1104/16/

Postanowieniem z 22 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w Gdyni uchylił postanowienie z 17 września 2013 r. w sprawie VII Ns 1645/13 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po S. K.. . Orzeczenie jest prawomocne.

/dowód: postanowienie z 22.11.2016 r. – k .17 akt VII Ns 2711/16/

Lokal, którego dotyczy żądanie pozwu, stanowi odrębną nieruchomość, mającą założoną księgę wieczystą.

/dowód: odpis z KW – k .9-13/

Powód wytoczył niniejsze powództwo w celu wpisania go do księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowego lokalu jako właściciela. Jest to jedyny powód skierowania niniejszej sprawy do Sądu.

/dowód: zeznania powoda – k. 61, 67/

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu powództwo podlegało oddaleniu a limine, w związku z czym niecelowym było przeprowadzanie dalej idącego postępowania dowodowego.

Roszczenie powoda o uznanie czynności prawnej za nieważną było w istocie roszczeniem o ustalenie nieważności umowy dożywocia.

Powód wywodził swoje roszczenie o ustalenie nieważności umowy dożywocia z treści art. 189 k.p.c. Stanowi on, że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Już z samej redakcji przytoczonego przepisu wynika, iż fundamentalną przesłanką skuteczności powództwa o ustalenie jest wykazanie istnienia interesu prawnego we wnioskowanym sposobie udzielenia ochrony prawnej.

Interes prawny rozumiany jest jako istnienie obiektywnej - a więc rzeczywiście występującej potrzeby uzyskania ochrony prawnej - którą to ochronę powód może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa. Z kolei o braku interesu prawnego w ustaleniu można mówić wówczas, gdy powód nie ma jakiegokolwiek potrzeby ustalenia prawa lub stosunku prawnego lub też gdy może osiągnąć w pełni ochronę swych praw w inny sposób (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 września 2015 r. w sprawie I ACa 127/15, Lex nr 1808623). Innymi słowy, interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, definitywnie zakończy istniejący między stronami spór lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (w tym też tonie: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie I ACa 268/15, Lex nr 1781924). Przyjmuje się przy tym, że jeżeli powodowi przysługuje dalej idące powództwo o świadczenie, to w zasadzie nie ma on interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa. Ponadto, gdy przeciwko powodowi wytoczone zostało powództwo o świadczenie, mające podstawę w stosunku prawnym, co do którego twierdzi on, że nie istnieje, powód traci interes prawny w żądaniu ustalenia, jeżeli może w tamtym procesie podnieść taki zarzut jako niweczący roszczenie. Zasada ta nie ma jednakże charakteru bezwzględnego, bowiem niewątpliwie powód w takiej sytuacji nie traci interesu prawnego, jeżeli w jego interesie, niezwiązany z wytoczonym przeciwko niemu powództwie o świadczenie, leży wykazanie, że stosunek prawny nie istnieje, a więc jeżeli wyrok w sprawie o świadczenie nie usunie niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają lub mogą wynikać w przyszłości ze stosunku prawnego, którego istnienie powód kwestionuje (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie V CSK 640/14, Lex nr 1766003). Uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie z uwzględnieniem celowościowej wykładni pojęcia interesu prawnego, konkretnych okoliczności danej sprawy, i tego, czy w drodze powództwa o świadczenie strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw. Poza tym pojęcie interesu prawnego powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia ochrony prawnej, a wystąpienie z żądaniem ustalenia dopuszczalne jest zawsze, gdy powód twierdzi, iż łączy go z pozwanym cywilny stosunek prawny lub przysługuje

mu w stosunku do pozwanego cywilne prawo wymagające ustalenia przez sąd (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2014 r. w sprawie II CSK 687/13, Lex nr 1566718).

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy zauważyć, iż zdaniem Sądu powód nie miał interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy dożywocia z dnia 13 października 2014 r. Jako jedyną przyczynę wytoczenia niniejszego powództwa powód wskazywał chęć wpisania go do księgi wieczystej jako właściciela lokalu. Przede wszystkim nawet pozytywny wyrok uzyskany w niniejszej sprawie i tak nie mógł definitywnie zakończyć istniejącego między stronami sporu, a powodowi przysługiwało dalej idące powództwo z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz.707). Zgodnie z tym przepisem w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym osoba, której prawo nie jest wpisane lub jest wpisane błędnie albo jest dotknięte wpisem nieistniejącego obciążenia lub ograniczenia, może żądać usunięcia niezgodności. Zauważyć należy, iż orzecznictwo zgodnie przyjmuje, że w sytuacji gdy powód może żądać świadczenia lub uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, to nie posiada on co do zasady interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2011 r. w sprawie I CSK 351/10, Lex nr 785272 oraz postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 lutego 2010 r. w sprawie I ACa 105/10, Lex nr 818294). Wynika to z odmiennego charakteru roszczeń o ustalenie i o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie może być bowiem uznane za szczególny rodzaj powództwa o ustalenie. Jest to powództwo służące zaspokojeniu roszczenia typu rzeczowego (actio in rem), przy pomocy którego powód domaga się nie tylko ustalenia prawa lub stosunku prawnego, lecz także wydania orzeczenia zastępującego oświadczenie woli osoby błędnie wpisanej do księgi wieczystej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2015 r. w sprawie III CSK 372/14, Lex nr 1745578). W niniejszej sprawie zaś, nawet w przypadku uzyskania przez powoda pozytywnego rozstrzygnięcia i stwierdzenia nieważności umowy dożywocia z dnia 13 października 2014 r., nie uzyskałby on wpisu na swoją rzecz prawa własności nieruchomości przy ul. (...), objętej księgą wieczystą nr (...). Jedyne efekty, jakie powód mógłby osiągnąć na podstawie takiego wyroku, to wpisanie przez sąd wieczystoksięgowy z urzędu ostrzeżenia o niezgodności między stanem ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym, co jednak obecnie nie miałoby żadnego wpływu na sferę prawną powoda (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie I CSK 305/10, Lex nr 798231). Istotne jest bowiem to, że wpis prawa własności i jego przeniesienie ma charakter konstytutywny. W takim przypadku domniemanie zgodności prawa własności z rzeczywistym stanem prawnym może być obalone wyłącznie w procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej wszczętym na podstawie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Obalenie podstawy wpisu, w tym wypadku umowy dożywocia, poprzez wykazanie jej nieważności nie prowadzi bowiem do uchylecia samego wpisu. Konieczne jest dodatkowo obalenie samego wpisu, co może nastąpić wyłącznie w procesie wszczętym na podstawie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia z dnia 13 stycznia 2011 r. w sprawie III CZP 123/10, OSNC 2011/9/96).

Bacząc na powyższe Sąd nie przeprowadzał zawnioskowanego przez powoda dowodu w postaci zeznań S. B., bowiem i tak nie miałyby one żadnego wpływu na rezultat postępowania, nadto okoliczności, na które zeznawać miał świadek, częściowo wykazane zostały dokumentami urzędowymi i wynikają z akt postępowania spadkowego, a częściowo – dotyczą okoliczności, które nie mają znaczenia z punktu widzenia ważności czynności prawnej.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, iż powód nie wykazał aby posiadał interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy dożywocia z dnia 6 lutego 2015 r., co stanowiło samoistną podstawę do oddalenia jego powództwa.